

Asia: VN/13357/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle vuosilomalain säästövapaan pitämisen ajankohtaa koskevan sääntelyn muuttamiseksi sekä eräiden muiden lakien tekniseksi muuttamiseksi

Palaute pyydetään esittämään alla olevan jaottelun mukaisesti.

1. Yleistä lausuttavaa esitysluonnoksesta

Ammattiliitto Jyty ry vastustaa ehdotettua muutosta ja vaatii, että säästövapaan käyttämistä koskeva lainkohta säilytetään ennallaan,

Tarkkaa tilastotietoa säästövapaan käyttömääristä ei ole, mutta jos tämä muutos tulee voimaan, on oletettavaa, että säästövapaan käyttömäärät tulevat laskemaan ja jopa huomattavasti. Tämä ei ole nykytilanteessa ja etenkin vuorotteluvapaan ja muiden työelämän joustomahdollisuuksien poistamisen jälkeen millään tavalla tavoiteltavaa ja tarkoituksenmukaista.

Ehdotettu lakiesitys on Ammattiliitto Jyty mielestä ensinnäkin vastoin säästövapaan lakiin kirjoitettua tarkoitusta ja päämäärää. Säästövapaan käyttötarkoituksena on etenkin jonkun tulevaisuudessa olevan pidemmän vapaan suunnittelu ja siihen käytettävien vapaapäivien kerääminen, oli kyseessä sitten matka, opiskelu, vanhempien tai muiden omaisten hoito tai joku muu henkilökohtainen syy. Jos oman päätäntävällän elementti poistetaan, muuttuu tilanne työntekijän kannalta radikaalisti huonompaan suuntaan.

Säästövapaalla on lisäksi entistä enemmän merkitystä nyt, kun vuorotteluvapaamahdollisuus on poistettu ja esimerkiksi mahdollisuudet työuran aikana suoritettaviin opintoihin ovat tällä hallituskaudella huomattavasti heikentyneet aikuiskoulutustuen poistamisen myötä. Tämänkaltaisilla asioilla on ollut ja on merkitystä työntekijöiden fyysisen ja psyykkisen jatkamisen kannalta ja tätä varten säästövapaan pitoajankohdan tulee olla tulevaisuudessakin työntekijän itsensä suunniteltavissa ja päätettävissä. Jos työntekijän oma päätäntävältä asiassa poistetaan, ovat seuraamukset työntekijöiden hyvinvoinnin kannalta lähinnä päinvastaiset.

Lisäksi Ammattiliitto Jyty kiinnittää huomiota myös siihen, että Petteri Orpon hallituksen puoliväliriihen kirjauksissa ei esitetä minkäänlaisia perusteluja tai syitä näille ehdotetuille muutoksille, mitä Ammattiliitto Jyty pitää hyvin erikoisena. Ammattiliitto Jyty katsoo, että ehdotettavan muutoksen taustalla on työnantajan direktio-oikeiden vahvistaminen työntekijän kustannuksella, mikä lisää entisestään työpaikan voimasuhteiden vääristymää.

2. Säästövapaan pitämiseen liittyvät ongelmat: Minkälaisia ongelmia käytännössä on havaittu? Ovatko mahdolliset ongelmat lähinnä yksittäisiä vai onko kyse laajemmasta ilmiöstä?

Ammattiliitto Jyty ei ole törmännyt asiaan liittyviin ongelmiin, vaan on pikemminkin huolissaan siitä, miten käy, jos lakia muutetaan. Tällä hetkellä lainkohta on palvellut työelämää pikemminkin työuria pidentävästä ja pidempiaikaisia ongelmia poistavasta näkökulmasta.

3. Työntekijöiden kuuleminen: Työnantajan velvollisuus selvittää työntekijöille tai heidän edustajilleen säästövapaan pitämisessä työpaikalla noudatettavat yleiset periaatteet (22 §)

Tämä on sinänsä kannatettavaa, mutta koska Ammattiliitto Jyty vastustaa koko lain muutosta, niin se ei katso tällä korvattavan työntekijän oikeutta päättää säästövapaan pitoajankohdasta.

4. Säästövapaan ajankohdan määrittelyä koskeva menettely: Sopimista koskeva lähtökohta, työntekijän säästövapaan pitämistä koskeva pyyntö ja työnantajan perusteltu vastaus (27 a § 1 ja 2 mom.)

Perusteluissa todetaan, että säästövapaan pitäminen työntekijän toivomana ajankohtana ratkaistaisiin tapauskohtaisesti ottaen huomioon työntekijän tarpeet, työpaikalla noudatettavat periaatteet sekä työnantajan tuotanto- tai palvelutoiminnan tarpeet. Ehdotuksen mukaan työnantaja saisi kuitenkin aika lailla vapaasti määrittellä sen, miten se palvelutoiminnan haitan määrittelee, joten tätä määritelmää voi pitää perustellusti epäselvänä ja puolueellisena. Lisäksi on epäselvää, mikä merkitys voidaan antaa työpaikalla noudattaviksi sovituille periaatteille, kun päätös säästövapaan kerryttämisestä tapahtuu pääosin eri aikaan kuin milloin vapaa pidetään.

Ehdotuksen perusteluissa todetaan, että kieltäytyminen ilman perusteltua syytä säästövapaan antamisesta työntekijän pyytämänä ajankohtana olisi lain sanamuodon ja työsuhteen osapuolten lojaliteettivelvollisuuden vastaista ja että työnantajan olisi perusteltava kieltäytymisensä syyt työntekijälle.

Tämä on sinänsä kannatettavaa ja jopa ehdoton vaatimus, jos lakimuutos päätetään viedä läpi. Tällöin laista tai sen esitoista tulisi käydä hyvin selkeästi ilmi se, mitä työnantajan perustelun antamisen laiminlyönnistä voi seurata ja mikä on valvojan viranomaisen toimivalta asiassa.

5. Huomiot työnantajan kieltäytymisoikeudesta (27 a § 3 mom.)

Ammattiliitto Jytyn mukaan sitä ei tule yksiselitteisesti lakiin sen nykyinen tarkoitus ja hyödyt huomioon ottaen säätää.

6. Muut huomiot vuosilomalain muutoksista

Ammattiliitto Jytyn mukaan on tärkeää, että muutoksen soveltamisen ulkopuolelle jätetään kaikki jo ennen muutoksen voimaantuloa säästetyt vapaat, ei ainoastaan säästövapaita, joiden pitämisaikakohdasta on jo sovittu (koskien voimaantulo- ja taannehtivuuspykälää).

7. Muut mahdolliset huomiot; tekniset muutokset liitelakeihin

Ei muita huomioita.

Kuusela Maria
Ammattiliitto Jyty